V Boha Otce

Původ materiálu
Tomáš Trusina
Pořadí v lekci
25

Téma

Příběh Izraele i příběh Ježíšův nás nejdřív ze všeho uvádějí do vztahu k Bohu jakožto Otci.

Cíle

- Děti zjistí, i pro mne Bůh dělá u sebe místo.
- Děti uslyší, jak Bůh překvapuje svým milosrdenstvím a velkorysostí.
- Dětem se otevře Ježíšovo vyprávění o Otci jako jedinečná cesta k Bohu.
- Děti přestanou hledat boha všude a za vším, a začnou ho slyšet a vidět jen tam, kde na něj ukazují příběhy Syna.

Pro učitele

Biblický text: Věřím — v Boha Otce; L 15, zvl. 11–32

Poznámky k textu

K článku Apostolika

- Když je **řeč o Bohu v biblické perspektivě**, musí na prvním místě zaznít vyznání toho, který „to své boží“ projevuje v konkrétním, jedinečném vztahu, skrze „milovaného syna“. V onom „v Boha věřím (nejprve) jako v Otce“ vyznáváme Boha, který si hledá ty své, či toho svého, kdo budou o jeho věc zápasit v tomto světě, uprostřed národů a společenství vyznávajících různé bohy. Stává se nejprve „otcem syna“, a skrze jeho příběh i „mým“, „naším“ Bohem.

  Nás jako církev — lid Pána (Ježíše Krista) nevede přitom toto vyznání k Otci přímo. O tom, „co je otec zač,“ vypráví „syn“: ve Starém zákoně vyvolený Izrael (srv. Ex 4,22 b; Dt 32,1nn; Oz 11,1), v Novém vyvolený milovaný syn (Mk 1,11). Vyznávat „věřím v Boha —

Otce“ znamená respektovat, jak nám na něj ukazuje a jak nás k němu uvádí onen vyvolený zamilovaný syn.

„Nevyznáváme předně Otce a potom, do jisté míry jako doplněk, také Syna, nýbrž naopak: mocí Jména Ježíšova, tj. na základě Zjevení, které se událo v něm, se ‚Otče!‘ stává vlastním jménem, jménem k vzývání, k volání‘. (Ř 8,15)“ (K. H. Miskotte, Biblická abeceda; str. 59)

- **Nárok Otce na poslušnost** — z vyvolení Syna plyne i nárok na jeho oddanost a poslušnost. Zkušeností Božího lidu je ovšem daleko spíše vlastní nevěrnost a neposlušnost. O Otcově vyvolení a neposlušnosti vyvoleného zpívá Mojžíšova píseň (Dt 32,1–43). Zpívá o mateřsky něžné péči (chrání vyvoleného jak zřítelnici oka, jak orlice svá mláďata), ale i o tragických koncích, k nimž vede lidská zapomnětlivost na Hospodinovy skutky, na smysl zaslíbeného dědictví, na směr jeho příběhu. Vyzdvihuje poznání jedinečnosti a zvláštnosti Božího otcovského příběhu (Dt 32,39). I ztracené pokolení může ovšem dostat šanci nového začátku (Dt 32,36.43).

K příběhu L 15,11–32

- **Je to Ježíšův příběh** — takto si o „Otci“ může dovolit vyprávět jedině „Syn“! On nás uvádí na cestu k otci (ze ztracenosti a pohanství, i zatvrzelosti věrných věřících, kteří si myslí, že vědí, oč u Otce jde). Navíc je to právě Ježíš, kdo se kvůli svému vyprávění o Otci (a tomu, jak za ně ručí) dostává do konfliktů (srv. L 15,1–2). Ty se navíc jeho příběhy a učením nevysvětlí a neurovnají, nýbrž se budou stupňovat až po ono „Otče, odpusť jim, neboť nevědí ci činí.“ (L 23,34)
- **Otec u sebe doma** — svou překvapivou aktivitou zůstává otec věrný tomu, oč jde u „něj doma“ — tam, kde má na poměry i lidi bezprostřední vliv. U sebe doma se prokazuje jako milosrdný, „vybíhající naproti“. Může být až nepochopitelně směšný ve své starostlivosti. Bez okolků realizuje změnu „statusu ztraceného“ — přikazuje jej nově obléknout, chystat radostnou oslavu návratu zahynulého.
- **Otec ve vztahu k mladšímu synu** — zkušenost s otcem vede mladšího syna posléze k sebezpytování, očekávání a obratu. Uvádí ho tedy na cestu zpět, navzdor tomu, že se od otcovského domu a poměrů v něm panujících ocitl velmi „daleko“ — zeměpisně (v cizině) i duchovně (u „nečistých“ pohanů mezi vepři). Vracejícímu se synu pak otec vybíhá vstříc — a přichystá mu přijetí, jež převyšuje veškeré jeho myslitelné očekávání. Umožňuje mu cosi jako nové narození („byl mrtev a zase žije“). Jeho milosrdenství je aktivní, tvůrčí a účinné.
- **Otec ve vztahu ke staršímu synu** — otec vybíhá i za sudičem, ztraceným ve své samospravedlnosti. Připomíná dobrodiní svého domu a to, že mu jako domácímu bylo po

celou dobu k dispozici (což právě nevděční věrní leckdy nevidí, natož aby to sdíleli s těmi, kdo toho jsou podle nich nehodni). Otec tu zve i toho, který se ve své zatvrzelosti k nejvlastnějším hodnotám otcovského domu vlastně obrátil zády.

- **Naše pozice** — jako církev jsme shromážděni „kolem Syna“ — on nás učí „věřit Otci“. Ježíš je Synem v tom, jak překvapivě vypráví o Otci („jako by mu rozuměl ze všech nejlíp“), ale i v tom, že je beze zbytku věrný jemu, i lidem, které jeho příběhy a působení oslovuje. Z této perspektivy navrhujeme i výběr příběhu pro mladší školní věk (Ježíš a děti, viz Mk 10,13–16 — právě tady Ježíš zpřítomňuje, „jak je u Otce“).

Úskalí

Apostolika

Otec — podobně jako v modlitbě Páně — není kategorie psychologická, odvoditelná z toho, jaké máme sami (nebo děti, jimž vyprávíme) zkušenosti se svými otci. Ony mohou být i traumatizující nebo nijaké, ne málo dětí vyrůstá bez otce — nebo s otcem „trvale vzdáleným“. Ježíš nemluví o našem milovaném tatínkovi či bezva starším kamarádovi, ale ani o „protivném fotrovi“ nebo o tom „zmetkovi, co se na nás (podle mámy) vykašlal“, ale o Bohu Izraele. O něj a věrnost jemu a jeho jménu uprostřed tohoto světa zápasí.

Příběhu

Nerozvíjet příliš zeširoka příběh ztraceného, jde nám především o otce, nikoli o barvité líčení bahna, do nějž syn upadl.

Odkazy

- Linden, Nico ter: *Král na oslu: vyprávění z novozákonních evangelií*. Benešov: EMAN, 2011.
- Nečil, David: *Podobenství o nalezených*. Příprava k L 15, dostupná na webu katecheze.

Pro děti

Pro předškolní děti

Doporučujeme užít vyprávění Ježíš a děti z knihy Tinie de Vries, *Tím vše začíná*, str. 156–157.

Nevyužívá jen zkušenosti z rodiny („máma s tátou mě poslali“), ale i cizího světa („prodavačka mne přehlíží“). Vztah k Bohu jako překvapivě blízkému otevírá svým jednáním v příběhu Ježíš.

Při vyprávění podle závěrečného odstavce užijte pak jména dětí, kterým vyprávíte.

Budete-li se držet vyprávění, můžete ho nakonec uzavřít: „Tak díky Ježíši děti poznaly, jak moc na nich Pánu Bohu záleží. A že jim u sebe sám dělá místo. Tak nás Ježíš učí — Pán Bůh je Otec, u kterého je místo i pro ty, které dospělí a důležití odstrkovali a cizí prodavačky přehlížely.“

Varianta s akcí

Příběh lze dobře dramatizovat. Nemáte-li po ruce dospělé, kteří budou děti odstrkovat, můžete použít např. židle. Zeptejte se dětí, kdo jim naháněl strach, přehlížel je, posmíval se jim, odstrkoval je (otázky formulujte hodně konkrétně). Každé židli můžete dát jméno jedné postavy (protivná prodavačka, přísný farář, nová učitelka ve školce…, popř. děti mohou namalovat schematicky jejich obličej). Z židlí pak vytvoříte kolem sebe kruh. Vyprávět můžete začít, jako byste děti za židlemi nevnímali — a zeptat se jich, jestli by je to takhle bavilo.

Pak je potřeba říct, že to takhle hlavně nebaví Pána Boha, o němž nám dnes Ježíš vypráví — židle zbourat — pozvat děti k sobě (popř. je vzít na klín) — a příběh dovyprávět.

Závěr podobný jako v předchozím případě: Tak nás Ježíš učí — Pán Bůh je Otec…

Pomůcky: Tinie de Vries, *Tím vše začíná*; klubovna s kobercem a židlemi.

Pro mladší děti

1. Motivace — „Co je to pravé boží?“

Nachystejte obrázky různých záležitostí, které se mezi dětmi i mezi dospělými považují za důležité. Krása, bohatství, moc, přátelství, pomoc, vzdělání, úspěch, statusové věci, sportovní úspěchy, přírodní krásy, exotika…

Požádejte děti, ať si je pozorně prohlédnou a každé ať potom vybere takový, který podle něj souvisí s Pánem Bohem (pokud se to ukáže pro skupinu těžké, požádejte, ať vyberou ten, který považují za důležitý). Pokud se stane, že se pozornost upíná jen na něco, můžete obrázkům dělat čárky za „úspěch“.

Ptejte se — co je na tom vašem vybraném obrázku „boží“? Proč je pro vás důležitý? Co vypovídá o Pánu Bohu?

Myslíte, že jsme dali dohromady všechno důležité? Nechybí něco?

(Nenapovídejte, spíš podněcujte rozhovor. Zkuste si přitom zapamatovat — díky obrázkům to jde — jaké motivy, vlastnosti, tituly se při rozhovoru ukázaly, o co byl spor… Typické zástupce — obrázky — můžete případně pověsit na nástěnku apod.)

Pak můžete napsat či ukázat připravený nápis VĚŘÍM V BOHA. Jak vedou k bohu jednotlivé obrázky? A co bude součástí takové víry? (Např. bohatství — vydělávání peněz; krása — nestárnout; úspěch ve sportu — pravidelný trénink…)

Protože máme různé představy — a z toho vznikají různé „víry“, vypráví nám o Bohu nejprve Ježíš. On vede naši víru — a vede ji tak, že vypráví „příběh o Otci“.

2. (Příběh o otci)

Byl jeden otec, a ten měl dva syny. Ten mladší jednoho dne řekl otci: Otče, já tu u tebe stejně hospodařit nikdy nebudu, tak mi místo dědictví dej peníze, a já půjdu do světa. A tak si je tatínek zavolal. Staršímu řekl, ty tady doma budeš hospodařit, a mladšího vybavil do života. Dostal spoustu peněz.

Mladší syn odešel pryč. Daleko, do ciziny. A tam se na něj nalepili kamarádi a kamarádky, chodili s ním po hospodách, a za chvíli neměl nic. Nic mu z toho otcova dědictví nezbylo.

3. A pak v té cizí zemi nastal hlad.

Jídla bylo málo a ještě pěkně drahé a on začal hladovět. Čím dál víc, čím dál hůř. Nakonec se mu poštěstilo, že sehnal práci u prasat. Jenomže ani tam se nenajedl. I ti vepři se měli líp než on.

A když už na tom byl hůř než prasata, začal o sobě přemýšlet: Jaký domov opustil a kam jde, a jestli vůbec jeho život za něco stojí. A pak si vzpomněl na tatínkovo hospodářství: Tam má jídla dost i ten nejposlednější nádeník! Jenomže on z toho domu odešel a peníze od táty všechny rozházel!

Ale pak si řekl, **zkusím se vrátit**. Seberu se, půjdu zpátky, přiznám svou chybu. Řeknu otci „Ztratil jsem právo nazývat se tvým synem.“ A třeba mě vezme aspoň jako nádeníka k té nejhorší práci. A tak se sebral, a šel.

4. Ještě zdaleka nebyl u vrat, když ho otec spatřil.

Viděl, jak je zubožený, a bylo mu ho moc líto. A tak si podkasal plášť a vyběhl mu, on, starý otec, naproti. Vůbec mu nevadilo, že přitom vypadá pěkně legračně. A když se potkali, rozevřel náruč, objal ho, a políbil na přivítanou. Jak kdyby na něj celou tu dobu čekal. Syn překvapeně

vykoktal: „Otče, moc jsem ti ublížil. Už nemám právo, abych se považoval za tvého syna.“

Ale otec ho ani domluvit nenechal. Poručil služebníkům: „Přineste ten nejlepší oděv a oblečte mu ho. Dejte mu na ruku prsten a obuv na nohy, ať on i všichni ostatní vědí, že je mým synem. A pak nachystejte pořádnou hostinu. Vždyť máme co oslavovat. Máme z čeho se radovat. Protože tento můj syn byl dočista mrtvý a zas žije. Ztratil se, ale teď jsme ho našli!“

5. Starší syn

O ničem nevěděl, pracoval celý den na poli. Když se večer vracel, uslyšel z domu hudbu a tanec, jak na svatbě. Zavolal si jednoho ze služebníků a vyptával se: „Co to má znamenat?“ Ten mu řekl: „Vrátil se tvůj bratr a tvůj otec pořádá hostinu na oslavu návratu. Takovou má radost, že ho má doma živého a zdravého.“

Co myslíte, připojil se starší bratr k oslavě? *(Neznají-li děti příběh, ať hádají.)* Nepřipojil. Náramně se rozzlobil, že něco takového on přece podporovat ani oslavovat nebude! S takovým přivandrovalcem si přece nesedne k jednomu stolu!

6. Otec to viděl, a nenechal to tak.

Zase vyběhl z domu, tentokrát za tím naštvaným a zatvrzelým starším synem. A domlouval mu, jen ať jde dovnitř. Ze syna však mluvilo naštvání: „Tolik let tě ve všem poslouchám! A nikdy jsi mi nedal kůzle, abych uspořádal hostinu pro své přátele! Ale když přišel tenhle tvůj podařený synáček, který s děvkami prohýřil tvé jmění, dal jsi na oslavu zabít vykrmené tele!“

Syn mluvil hrubě a závistivě, ale otec se neurazil. Připomněl mu: „Ty jsi byl přece celou dobu se mnou. Mohls užívat všeho, co náš dům nabízí. Ale podle mne se teď máme proč veselit a radovat. Vždyť se vrátil tvůj bratr. Byl mrtev, a zase žije, ztratil se, a je nalezen.“

7. Připojí se starší bratr na hostinu, bude se radovat?

Nevíme, o tom Ježíš už nevyprávěl. Ale o tom, jaký je otec, vypráví ten jeho příběh úplně jasně. Vlastně si takový příběh o Otci, který překvapí svým milosrdenstvím ztracené i domácí spravedlivé, mohl dovolit vyprávět jen Ježíš. Právě takhle chodil za lidmi — některým pomáhal znova začít žít, jiné rozčílil. Tím vším nás učí: doopravdy můžete věřit Bohu jako tomu Otci z mého příběhu.

Pomůcky: Obrázky (viz motivace pro mladší školní věk) — lze využívat různě. Je dobré průběžně si z časopisů vystřihovat záběry, které jsou něčím typické, a postupně si tvořit „katechetickou kartotéku“. Můžete taky zadat obrázky na googlu a vytisknout si je. Příběh se dobře vypráví **s flanelografem**. Mladší syn může „klesat“ až na dno (popř. ho můžete

„vzdálit“ někam do rohu místnosti), starší syn zůstávat v blízkosti otcova domu. Ale především můžete vhodně rozpohybovat figurku otce, aby se tentokrát ona stala tou ústřední.

Pro starší děti

Můžete vést výklad podle následující osnovy, případně podle ní připravit pracovní list. Můžete využít motivace pro mladší s obrázky.

1. Jaký „název“ se vám zdá nejpřípadnější pro Boha?

Nechte děti vybrat popř. samostatně doplnit nebo si vybrat (mají-li napsáno na prac. listu):

VŠEMOHOUCÍ — PÁN — ŠÉF — SVATÝ — UČITEL — ŘÁD VEŠKERENSTVA — RUČITEL SPRAVEDLNOSTI — PRAVDA — BYTÍ — OSUD — LÁSKA…

2. Co zvolené pojmenování boha vyjadřuje?

(Jací asi budou jeho věřící? Co od něj čekají?)

3. Jakému oslovení Pána Boha nás učí Ježíš?

(Otče — můžete navázat na Modlitbu Páně. A proto, když říkáme Věřím v Boha, hned upřesňujeme — Otce. Tak nás to učí Ježíš.)

4. Který příběh z Bible si k tomu mám pamatovat? Proč?

Pro následující práci dětem příběh L 15,11nn vytiskněte na papír.

Můžete děti nechat číst příběh samotné a požádat je, ať podtrhnou slovesa vztahující se k otci. Na základě podtržení ať zkusí charakterizovat, co je zač otec, o němž tu vypráví Ježíš.

Nebo můžete použít „švédskou metodu“ — účastníci do textu zanášejí následující symboly:

? — tomu nerozumím;
↓ — to je divné;
! — to mne oslovuje.

Pokud účastníci příběh znají, ať si zkusí vzpomenout, jaké reakce v nich vzbuzoval poprvé. Postupujeme větu po větě. Přečteme a zeptáme se:

- Kdo tu má otazník? Nač se tady ptáš?
- Co vás tu znepokojilo? Může na to někdo odpovědět?
- Co vás překvapilo a oslovilo?

Necháme účastníky, ať mezi sebou odpovídají navzájem.

Při zadání se opět můžete soustředit hlavně na otce, ale i na to, jaké reakce vyvolávají jeho rozhodnutí.

Přesah

- S mladšími i staršími dětmi se nakonec můžete vrátit k průzkumu v prvním bodu a mluvit o tom, jestli probíraný příběh nějak změnil jejich „představu Boha“. V čem konkrétně? Co nám ukázal nového?
- Už jste slyšeli, že někdo nad něčím jásal „To je boží!“? Čeho se to týkalo? Dokážete si takovou reakci představit nad Ježíšovým příběhem o otci a dvou synech?
- Je vám teď úvodní výpověď apoštolského vyznání bližší nebo vzdálenější?
- Stačilo by, kdyby místo příběhu Ježíš řekl: „Tak, představte si svého tátu — a pochopíte, co je Pán Bůh zač“?

Liturgie

Rituál

Na úvod jednotlivých hodin můžete společně s dětmi recitovat:

Věřím v Boha Otce, který nás stvořil, věřím v jeho Syna, který nás zachránil, věřím v Ducha svatého, který nás proměňuje.

Nebo (podle refrénu Svítá 372):

Víru nám dej, co úskalí zdolává, k doufání měj, když prchá z nás odvaha, lásku rozdávej.

Biblický text k zapamatování

Nepřijali jste přece Ducha otroctví, abyste opět propadli strachu, nýbrž přijali jste Ducha synovství, v němž voláme: Abba, Otče! Tak Boží Duch dosvědčuje našemu duchu, že jsme Boží děti. (Ř 8,15–16)

Okénko do bohoslužeb

Po domluvě s učiteli využijte motiv z motivace. Jaký z obrázků souvisí s Bohem? (Využijte např. karty Život v obrazech nebo dixit, storytelling card, obrázky vystříhané či vytištěné.) Boha nikdo nikdy neviděl, ale Pán Ježíš o něm mluvil jako o otci. A jaký je to otec, se dozvíte v nedělce.

Modlitba

Náš Pane a Otče, děkujeme, že u tebe máme otevřeno. Děkujeme za Ježíše, to on nás naučil volat k tobě Otče. Prosíme za všechny, kdo nenacházejí odvahu se k tobě obrátit. Prosíme i za ty, kdo mají tvrdé srdce a druhé lidi z tvé blízkosti vyhánějí. Ty sám vždycky znova ukaž, že se chceš stát jejich i naším domovem. Amen.

Odkaz na píseň
V království Božím místa dost (EZ694)
Radujme se vždy společně, vzdávajíce chválu vděčně
Pane, dnešek je den chvály
Moudrosti poklad z nebe je slovo Boží nám
Zněl pláč v noci té (SV396)
Víc, než oko spatřit smí (SV368)
Marnotratný syn (BTS57)
Cílová skupina
Starší školní
Školní
Předškolní
Mladší školní
Katechetické cykly
Desatero – Modlitba Páně – Krédo
Téma
Krédo
Biblický odkaz (kat)
Lukáš 15,11–32